

La deshumanització de l'altre

La dreta exaltada és avui un tigre de paper, al qual només fa falta plantar cara amb decisió i paciència

JUAN-JOSÉ LÓPEZ BURNIOL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 9.06.08

Fa algun temps que li dono voltes a una idea. És aquesta. Durant anys, des de l'adolescència, he llegit amb interès mai decreixent llibres i assajos sobre la guerra civil espanyola del 1936 al 1939, sobre la República que la va precedir, sobre les causes que van provocar la contesa i sobre els seus antecedents remots. I crec que vaig arribar, ja fa temps, a un coneixement satisfactori --dintre del que això és possible-- de tota aquella realitat lacerant. Però reconec que no vaig tenir mai consciència plena de l'ambient en què es van desenvolupar els esdeveniments, de l'aire que s'hi respirava, de la densitat de les passions, del nivell de crispació, del grau d'enfrontament visceral, del volum de l'odi, del menyspreu rampant, de l'alt voltatge --en fi-- dels enfrontaments personals que van desencadenar la lluita caïnita. Fins que un matí, escoltant una determinada emissora, tot em va quadrar.

Tinc el costum, en efecte, d'escoltar amb una certa freqüència els al·legats, prolixos i obsessius, d'un esforçat radiofonista que es troba en les meves antípodes ideològiques. Ho faig perquè m'interessa saber el que pensen els que no pensen com jo. I, ja fa bastantes setmanes, vaig començar a percebre un canvi. La veu metàl·lica, el desvergonyiment de perdonavides, la suficiència gratuïta i la pedanteria impostada eren els

mateixos, però hi afloraven dues novetats. La primera és que el món sembla haver-se empetitit fins a tal punt, que només hi cap la lluita pel poder dins del Partit Popular, amb les seves declaracions, contradecaracions, cops baixos i desercions, esquixada amb constants apel.lacions a uns principis intangibles, immarcescibles, imprescriptibles, inalienables i inqüestionables. Gairebé no queda espai per a cap altra notícia, exceptuant que es pugui aprofitar --de biaix-- per incidir en el tema central de la traïció de Mariano Rajoy Brey --i els seus penosos adlàters-- a aquells principis.

La segona novetat abans apuntada radica en l'amargor i la crueltat dels comentaris que s'emeten --de forma contumaç-- sobre els adversaris, als quals ja no es considera tals sinó --pel que sembla-- enemics. L'escarni és constant; el desdeny, permanent; l'ofensa, sistemàtica. Tant, que em va fer pensar en unes pàgines de Sebastián Haffner --en la seva Historia de un alemán--, quan explica que la constant denigració del contrari condueix a la seva negació radical. Un insult aïllat no té cap transcendència, però la desqualificació sistemàtica de "l'altre", unida a la seva vexació continuada, en provoca la "deshumanització", de forma que no hi ha res a parlar i discutir amb ell, sinó que tan sols queda negar-li el pa i la sal.

EN AQUESTA línia, l'atac sistemàtic contra Rajoy i els seus col.laboradors, el qüestionament absolut dels seus propòsits, la negativa a admetre la seva recta intenció i la denigració sense excepció de tot el que fan --tot plegat dit en un llenguatge ple d'improperis i saturada d'aversion-- pretenen "commoure" aquells que escolten, fins i tot convèncer-los que han d'apostar per l'ostracisme polític de traïdors així. Des d'aquesta perspectiva, Rajoy i aquells que li donen suport --amb

especial menció del més vilipendiat de tots: Alberto Ruiz-Gallardón-- són com toros rebutjats per defectuosos, pura púrria.

És aquesta constatació atroç la que m'ha fet considerar --tornant al que deia a l'inici d'aquest article-- que, a mitjans del juliol del 1936, quan mig Espanya va sortir al camp contra l'altra mitja, l'ambient devia estar saturat de sentiments contraposats d'una mena semblant. Els uns negaven els altres, i els altres negaven els uns. Així, sense més ni més. Recordo, en aquest sentit, el testimoni d'un sublevat a Pamplona, segons el qual, quan --a primeres hores del matí del dia 18 de juliol-- li va arribar la notícia que la tarda anterior s'havia alçat l'Exèrcit de l'Àfrica, es va dir dintre seu mentre respirava fondo amb sensació d'alleujament: "Per fi, ens trencarem el cor i a veure què passa".

Seria terrible que estiguéssim davant una situació semblant. Però no hi ha perill. L'Espanya actual és molt diferent de la dels anys 30, i casos tan clamorosos de grolleria carpetovetònica són una excepció. La dreta exaltada és avui, afortunadament, un tigre de paper, al qual només fa falta plantar cara amb decisió i paciència.

POTSER tenia raó Miguel Boyer quan va dir, fa anys, que Espanya és un país de porteres; però és igualment cert que no és un país d'imbècils. I, per tant, ha donat proves constants --des que es va reinstaurar la democràcia-- que va intuït com pot el que li convé, així com que busca corregir --amb les seves opcions-- les desviacions i els abusos. Si algú ho dubta, li convindria pensar en com l'opció centrista de Rajoy només és contestada per una part dels nuclis madrileny i basc, però --sobretot-- per alguns mitjans de comunicació que estan situats extra murs del Partit Popular i que, tot i autoconferir-se funcions d'alta tutela i

intendència ideològica d'aquesta formació política, el que fan és la seva pròpia guerra. No hi ha perill, per això, que la cosa vagi a més. S'han d'enfonsar els peus dins la sorra, aguantar, fer el que es creu correcte i esperar que escampi.

Segur que ha d'arribar el dia en què es consolidi una dreta que prescindeixi d'una vegada de la tradicional barreja entre valors religiosos i polítics, que satisfaci les exigències de permissivitat pròpies de l'època, sense minva dels valors centrats en la persona, i que vertebrï el seu programa al voltant del valor preeminent de la llibertat i iniciativa dels individus i dels organismes socials, com també en el reconeixement de la pluralitat d'Espanya.

*Notari.